

ZAVIČAJ

GRAČANIČKI GLASNIK
časopis za kulturnu historijuBroj 59
Godina XXX
Maj, 2025.
[str. 193-202]

© Monos 2025

Likovi zavičaja: Hasan Berberović Baći – “Tešnjak po rođenju, a Gračanija po svemu ostalom”

Prof. dr. Omer Hamzić

U ovom prilogu autor donosi kratak osvrt na životopis Hasana Berberovića, koji je ostavio vidne tragove u privredi kao inženjer u oblasti drvne industrije i u društvenom životu Gračanice, posebno u oblasti kulture, kao ljubitelj sevdaha, druženja. Vidne tragove u njegovom životu ostavila je i teška porodična tragedija u kojoj je izgubio sina maturanta, 1993. godine. U njegovom spisateljskom opusu, posebno se naglašava značaj monografije o peradi drveta i proizvodnji namještaja u preduzeću “Jadrina” Gračanica, koju je pisao u koautorstvu sa Suljom Devedžićem i uz pomoć autora ovoga članka. Ističe se i njegova pozitivna uloga kao predsjednika Opštinskog komiteta Saveza komunista u rješavanju problema prikupljanja sredstava za finansiranje izdavanja monografije “Gračanica i okolina u NOB-u i revoluciji”.

Ključne riječi: Hasan Berberović, Gračanica, “Jadrina”, Omer Po brić, Suljo Devedžić, Sindikat

Hasan Berberović, kojeg su prijatelji zvali i Hasan Baći, rođen je 1936. godine u Tešnju, gdje je proveo djetinjstvo i završio osnovnu školu, a potom Srednju tehničku školu u Zagrebu. Kao mlad tehničar jedno kraće vrijeme radio je u Tešnju, pa u Sarajevu, Zavidovićima i Tesliću. Oženivši se iz poznate gračaničke porodice Halilbegovića skrasio se u Gračanici i tu proveo najbolje godine svog života. “Tešnjak po rođenju, a Gračanija po svemu ostalom”.¹

1 Ramiz Brkić, Riječ ne promociji knjige Hasana Berberovića, “Mojih

Skoro čitav svoj radni vijek proveo je u drvnoj industriji, najviše u Pilani u Bosanskom Petrovom Selu (1984.) i “Jadrini” u Gračanici, gdje je dočekaio i mirovinu na dužnosti tehničkog direktora. Za čitavo to vrijeme, stručno se usavršavao uz rad, postao je pogonski inženjer, završivši Višu tehničku školu u Novom Sadu, potom i Fakultet organizacionih nauka u Beogradu, gdje je bio upisao i postdiplomski studij, koji nije okončavao usljed spleta nesretnih okolnosti i porodične tragedije. Uz sve to, prije rata bio je vrlo aktivan u društveno-političkom životu Gračanice. Poslije 1970., obavljao je profesionalno funkciju predsjednika Opštinskog vijeća Saveza sindikata, a 1987. i 1988. i funkciju predsjednika Opštinskog komiteta Saveza komunista Gračanica.

U privatnom životu bio je, kako se to kaže, izuzetno druželjubiva osoba, pun života i optimizma, uvijek je podsticao mlađe na rad, na aktivnost... Bio je veliki zaljubljenik u narodnu pjesmu i sevdalinku, drugujući sa nekim od najpoznatijih imena sa naše estrade. Posebno je cijenio i volio svog zemljaka, čuvenog harmonikaša Omera Pobrića (zvao ga Omerica) i pjevačicu Hasibu Agić. Uz muziku i pjesmu, volio je i pisanu riječ, kao i druge vidove kulturnog stvaralaštva. Bio je i jedan od najiskrenijih prijatelja kulture, redovan posjetilac manifestacija koje su se održavale u Gračanici, ali i u svom rodnom Tešnju, gradu za koji

je bio do kraja života emotivno vezan.² O svom prijatelju i zemljaku Omeru Pobriću u jednom svom tekstu ispisao je i ove tople riječi: “Druženje, prijateljevanje i saradnja s Omerom Pobrićem nešto su što se ne može zaboraviti. Bude se sjećanja na festival Ilidža 1968. godine, kada Omer ulazi u orkestar Ismeta Alajbegovića Šerbe, kao druga harmonika, te se po prvi put pojavljuje na malim ekranima. Bio je to prvi Omerov nastup na koji sam bio pozvan kao njegov gost, provodeći vrijeme iza scene, da tako kažem – i sa Omerom i sa drugim učesnicima. Sjećam se i nastupa u Sarajevu 1971. godine, prepune dvorane Radničkog univerziteta “Đuro Đaković”, susreta starije i mlađe generacije sevdalija, kao i prelijepih zabavnih večeri sa zvijezdama sporta i muzike. Zahvaljujući svom prijateljevanju s Omerom, imao sam tu čast i zadovoljstvo da kroz ovakva druženja, upoznam i druge velikane bosansko-hercegovačke tradicionalne muzike.”³

Hasan je bio izuzetno kreativan, posebno u svojoj struci. Objavio je veći broj stručnih radova i tri monografije: o drvnoj industriji “Konjuh” Živinice, o drvnoj industriji u Tešnju, te o “Jadrini” Gračanica. Posebno je bio aktivan u stručnom časopisu “Šumarstvo i prerada drveta” U penzionerskim danima napisao je i dvije memoarske publikacije: “Mojih sedam decenija” (2008.) i “Listajući uspomene” (2013.), te nekoliko priloga iz kulturne

sedam decenija” u Gračanici 20. 11. 2008. godine.

2 O. Hamzić, Listovi Gračaničkog kalendara, *Gračanički glasnik*, br. 38/24, Gračanica, 2024.

3 Hasan Berberović, Omer Pobrić – za slavu i pamćenje, Izlaganje na naučnom skupu o životu i djelu Omera Pobrića, Centar za kulturu i obrazovanje Tešanj, 10. 12. 2011., (Zbornik radova sa skupa objavljen 2013. godine, naslovljen “Omer Pobrić, baštovan sevdalinke”)

Hajrudin Junuzović, nepoznata, Izo Kešetović, Hasan Berberović

historije – u časopisu “Gračanički glasnik” i nekim drugim publikacijama. ...

Upoznao sam ga negdje između 1971. i 1973. godine kao predsjednika Općinskog vijeća Saveza sindikata u Gračanici još dok sam pekao zanat kao mlad novinar-pripravnik u redakciji Radio Gračanice. Mlađi možda ne znaju da je funkcija predsjednika sindikata u tim vremenima bila jedna od 6 najvažnijih čelnih funkcija po našim općinama koje su se u pravilu obavljale profesionalno. Tu lokalnu vrhušku obično su činili: predsjednik Skupštine opštine, sekretar Opštinskog komiteta Saveza komunista, predsjednik Opštinske konferencije Socijalističkog saveza radnog naroda, predsjednik Opštinskog vijeća Saveza sindikata, predsjednik Opštinske konferencije Saveza omladine i predsjednik Opštinskog odbora Saveza udruženja boraca Narodnooslobodilačkog rata. U tom krugu, po pravilu, donosile su se najvažnije

odluke u lokalnoj zajednici: od kadrovskih, do investicija. Kancelarija Opštinskog vijeća Saveza sindikata Gračanica u to vrijeme nalazila se u jednom starom trošnom objektu, na samoj čaršiji, preko puta Bijele džamije, u blizini Softinskog mutvaka (a možda i u njegovom suterenu). Tu se negdje nalazila i kancelarija Opštinske konferencije Saveza omladine u koju se ulazilo od strane Medrese, a ne direktno sa čaršije.

Za razliku od kancelarija Opštinskog komiteta i Opštinske konferencije Socijalističkog saveza, koje su već bile u novom objektu kod Bijele džamije, kancelarije sindikata, kako i dolikuje, bile su skromnije uređene, ali se u njih, bar se meni tako činilo, slobodnije ulazilo, direktno sa čaršije. Za ulazak u Komitet trebale su posebne procedure, za “šarenu kuću” (opštinu) da i ne govorimo...

Kao predsjednik sindikata, Hasan je bio jako susretljiv, što bi narod rekao,

“nije bio upet” (prirodno se ponašao), svakom je bio spreman pomoći, na sebi svojstven način, pa i vlastitim primjermom “promicao” je radničku “pravicu”, s velikom ozbiljnošću razmatrao je svaku žalbu radnika, koji su po njegovom shvaćanju uvijek i bez dileme bili u pravu. Kao novinar, “a i onako” prisustvovao sam tim razgovorima, snimao njegove izjave, “kupio” informacije o sindikalnim aktivnostima...

Ne znam kako i zašto, brzo je stekao veliko povjerenje u mene, u neka doba smo se bili tako sprijateljili da sam mu mogao dolaziti kad god mi je to bilo “naruku” i bez ikakve najave. Nije patio od birokratske etiketice i “funkcionerskih navika”, što je, inače, “prirodno stanje” svakog dobrog sindikalca. I kasnije, kad je otišao sa te funkcije, u komunikaciji s ljudima ponašao se kao sindikalac, uvijek spreman da se nađe pri ruci, da pomogne u rješavanju običnih ljudskih problema: kako doći do ljekara za bolesno dijete, do povoljnog sindikalnog kredita, kako upisati dijete u školu itd. Sjećam se da je uvijek ponavljao “da se zna” kako sindikat nije samo za zimnicu i socijalu već da je to ozbiljna društveno-politička organizacija, koja se ponekad u “komitetskim” strukturama nepravedno podcjenjivala...

Po isteku mandata u sindikatu, vratio se negdje u neposrednu proizvodnju, opet među radnike, mašine, rezanu građu, šumariju, balvane. Zaokupljeni svaki svojim poslom, od tada smo se rijetko viđali. Kad je u pitanju društveno-politički rad, znao sam da nije mirovao, ali nije pretjerano težio ni za nekim

važnim političkim funkcijama... Jednom mi je, u prolazu, rekao da je odlučio posvetiti se “malo sebi”, želio je u prvom redu da se razvija u svojoj struci, svom zanatu, da se dokazuje u neposrednoj proizvodnji, da se doškoluje... Kad je otišao da radi u Pilanu u Bosanskom Petrovom Selu, još rjeđe sam ga viđao u čaršiji, jedno vrijeme nije ga bilo ni na uobičajenim skupovima u društveno-političkom životu grada...

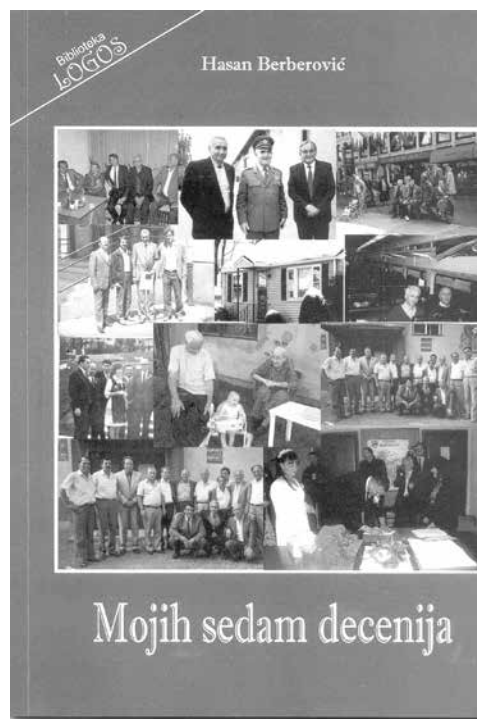
Tek kasnije ćemo drugovati. Godinama.

...

Čitav rat (1992. – 1995.) proveo je s porodicom u Gračanici, dočekavši i mirovinu kao stručni savjetnik direktora i većinskog vlasnika “Jadrine” Ramiza Grapkića. Kao i mnogi iz njegove generacije, ni u mirovini nije mirovao, ostao je prisutan u društvenom životu Gračanice, želio je da nešto iz svog života zapiše i pribilježi, da to ostavi iza sebe, neko će čitati, govorio je. Dolazio je redovno na promocije “Gračaničkog glasnika”, interesovao se kako uspijevam to raditi, uz silne obaveze na svom redovnom poslu. Iznenadio sam se kad mi je u jednoj prilici pokazao koliko je obimnu arhivu sačuvao o svojim druženjima sa popularnim likovima sa estrade i društvenog života. Mirzet Hamzić, koji je tada bio član redakcije “Gračaničkog glasnika” nagovarao me da taj obiman materijal zajedno sa Hasanom ukoričimo u jednu knjigu koja bi mogla izazvati interesovanje šire publike. Iz opravdanih razloga nismo u tome uspjeli, ali je dobar dio tog materijala Hasan kasnije objavio u dvije svoje spomenute memoarske knjige.

Na jednom od naših sijela i druženja poslije promocija “Gračaničkog glasnika” na koje je skoro redovno dolazio (dok je mogao) “pao je dogovor” da napišemo i u našem časopisu objavimo članak o njegovom badži, čuvenom sudiji i predsjedniku Suda Osmanu Fazliću, koji je “sudovao” u Gračanici sedamdesetih godina prošlog vijeka. Ja sam već imao nešto građe o tom sudiji, a Hasan je pripremio fotografije i ispisao svoje sjećanje na Osmana. Radovao se kao dijete kad je u “Gračaničkom glasniku”, baš u ovoj istoj rubrici (“Likovi zavičaja”) izašao članak, koji smo zajednički i potpisali kao koautori.⁴ Ja sam, inače, ohrabrivao i duge poznanike i saradnike da “zaoštrem” i zapisuju svoja sjećanja. Na neki način bila je to i moja misija kao glavnog urednika “Gračaničkog glasnika”. Uspjelije pokušaje rado sam objavljivao na stranicama časopisa bez obzira koliko sam vremena morao uložiti u njegov ispravljanje i priređivanje.

Konačno, ta moja nagovaranja i nastojanja da se i Hasan prihvati pera jednog dana urodilo plodom. Obradovao sam se kad mi je rekao da će u koautorstvu sa Suljom Devedžićem, jednim od bivših direktora “Jadrine” pokušati “napraviti” knjigu o istorijatu tog preduzeća. Uvijek mi je bilo drago kad god bih čuo da se neko odlučuje da piše o Gračanici, da istražuje, da prikuplja građu. Podržavao sam ta nastojanja, nešto od toga i objavljivao na stranicama “Glasnika”. Ali u ovom slučaju, bio sam posebno odušev-

Naslovnica knjige “Mojih sedam decenija”

ljen željom dvojice uglednih veterana da napišu knjigu o preduzeću koje su stvarali. Rekao sam da im neće biti teško to uraditi jer su obojica u “Jadrini” proveli svoje najbolje godine – Suljo kao generalni, a Hasan kao tehnički direktor. Sretna je okolnost bila što je tu ideju podržao i aktuelni menadžment “Jadrine” na čelu sa Ramizom Grapkićem.

Sljedećih dana razgovarali smo o koncepciji knjige, sadržaju, raspoloživoj građi itd. S obzirom da su cijenili moje iskustvo “u tim stvarima”, zamolili su me da im pružim konkretniju pomoć, pa ćemo, kako su rekli, “vidjeti sa direktorom Ramizom da to i ne bude baš posve

4 Omer Hamzić, Hasan Berberović, Likovi zavičaja: Osman Fazlić–sudija. *Gračanički glasnik*, 30/15., 2010, 130 – 136

džaba.” Obećao sam da ću se angažovati onoliko koliko mi redovni poslovi dozvole, naravno, bez ikakve obaveze. Bitno je da su u “Jadrini” bili spremni obezbijediti pare za štampanje te knjige.

Procijenio sam da bi takva knjiga mogla biti solidan izvor za privrednu historiju Gračanice pa sam tako i odlučio da se malo aktivnije uključim u njeno oblikovanje, više nego što sam u početnim razgovorima planirao. Pomogao sam im u postavljanju naslova i strukture knjige i selekciji građe, a u završnici obavio redigovanje i lektorisanje njihovih rukopisa i konačno završio kompletan urednički posao, uključujući i pisanje predgovora itd.

Knjiga je odštampana u gračaničkoj štampariji i što bi se reklo “ugledala svjetlo dana” 2000. godine, solidno uređena i tehnički opremljena. Za nas trojicu, bila je to velika radost kao i za rukovodstvo i radnike “Jadrine”. Gračanica je dobila solidan zapis o sebi, a taj “zapis” pod naslovom *“Jadrina Gračanica, 35 godina postojanja i rada”* dobili su svi radnici tog preduzeća, kao i svi bivši radnici ili njihove porodice ukoliko više nisu bili među živima. Bila je to gesta Uprave “Jadrine” koja bi mogla mnogima poslužiti za primjer.⁵

...

Potaknut i ohrabren uspjehom monografije o “Jadrini”, nekoliko godine kasnije Hasan će prikupiti svoje “papire”, slike, zapise, mnoge isječke iz novina, koje smo već spominjali i na osnovu tih

materijala napraviti dvije memoarske knjižice, zanimljivo pisane i priređene uz bogate ilustracije i dokumente... Priređene su tako da mogu biti dobar izvor podataka za neke buduće zavičajne historijske sinteze. Tako je govorio i Ramiz Brkić u svojstvu urednika knjige “Mojih sedam decenija” (2008.) na promociji u Gračanici: “Hasanova knjiga je prije svega dokument o životu jednog čovjeka, to je istovremeno mala hronika sredine u kojoj je dugi niz godina stekao ugled omiljenog čovjeka. Zbog toga će ova knjiga naći siguran put do srca mnogih čitalaca Tešnjaka i Gračanlija, prije svega.” To potvrđuje i Edin Šković u svom prikazu knjige “Listajući uspomene” (Planjaks, Tešanj, 2013.): “Nova Hasanova knjiga nije samo gračanička, niti je posvećena isključivo Gračanici, onako kao što ni Hasan Berberović nije od onih ljudi koji su usko zatvoreni u nekakav svoj krug, lokalno-zavičajni, političko-ideološki ili ma koji drugi. Hasan je, naprotiv, čovjek širokih pogleda i vidika, koji je ponikao iz jedne sredine, čijem istinski urbanom duhu može svaki velegrad pozavidjeti, ali isto tako, on je i čovjek koji je itekako “vidio svijeta”. U tom duhu on ispisuje i stranice ove knjige, pa je ona namijenjena i Gračanlijama, i Tešnjacima i svim drugim ljudima dobre volje.”

U svom prikazu Šković je dobro uočio i ukazao na određene specifičnosti memoaristike Hasana Berberovića: “Valja, međutim, istaknuti da je Hasan Berberović, pišući ovu knjigu, izbjegao

⁵ Omer Hamzić, Predgovor knjizi: Suljo Devedžić, Hasan Berberović, *“Jadrina” Gračanica, 35 godina postojanja i rada*, DD “Jadrina” Gračanica, 2000., 5 – 8

zamku u koju vrlo često upadaju pisci memoarskih djela – oni koji nerijetko pretendiraju da cjelovito opišu jedan period, ističući sebe i svoje djelovanje u prvi plan i predstavljajući se nekakvim ekskluzivnim *svjedocima*, kao da ne postoji historijska struka i arhivska građa, kao primarni i prvorazredni izvor kojemu se historičari obraćaju i na kojemu baziraju svoja saznanja i svoje interpretacije. Berberović, naprotiv, piše potpuno drugačije: nepretenciozno, skromno i sa ljudskom toplinom, pripovijedajući, ne o jednom periodu u cjelini, nego tek o nekim zanimljivim epizodama, pojavama i likovima iz tog perioda. Iz tih se epizoda i fragmenata, međutim, nazire duh vremena u kome je autor živio i djelovao, a to je upravo ono što teško uočavamo u arhivskoj građi. Tako, ako uzmemo da je arhivska građa onaj osnovni materijal, uz pomoć kojeg rekonstruiramo prošlost, kazivanja i zapisi poput ovog Hasanovog su ono čime toj našoj rekonstrukciji prošlosti možemo uliti dušu.”⁶

Dakle, mnogo toga o svom životu Hasan je objavio u svojim knjigama, mnogo je tu slika, isječaka iz novina, važnih i manje važnih detalja... Ali samo na jednom mjestu i to u knjizi “Mojih sedam decenija” ostavio je trag o svojoj teškoj porodičnoj tragediji, u kojoj je izgubio starijeg sina Šekiba, svršenog gimnazijalca (19. godina), koji je bio tek upisao Mašinski fakultet u Sarajevu. Poginuo je

u saobraćajnoj nesreći na motoru, koji su mu roditelji kupili kao nagradu za odličan uspjeh na maturi. Nesreća se dogodila u rano jutro, 14. 7. 1983. godine, na jadranskoj magistrali u mjestu Klek kod Neuma.⁷

Zadesio sam se na nekom sastanku kod tadašnjeg predsjednika Opštinskog komiteta Saveza komunista Gračanica Damjana Blagojevića, kada je o toj tragediji stigla depeša u Stanicu milicije, koja je u takvim slučajevima i bila dužna službeno obavijestiti porodicu.

S obzirom da je dobro poznavao Hasana i njegovu porodicu, tadašnji sekretar SUP-a Muradif Alibegović, našao se u nedoumici kako da mu tako užasnu vijest prenese i saopšti. Nikako nije želio da se to obavi hladnokrvno, po uobičajenoj službenoj birokratskoj proceduri. U ovom slučaju trebalo je postupiti drugačije. Hasan je bio prijatelj, Hasan je bio drug.

Ne znam kako, Sekretar SUP-a je u tim trenucima procijenio da bi možda bilo manje bolno za Hasana ako bi mu se ta vijest saopštila u prostorijama Opštinskog komiteta. Upao je u kancelariju u toku spomenutog sastanka i zamolio Damjana Blagojevića, da pozove Hasana kao čovjek od autoriteta i da mu to saopšti u prisustvu nas nekoliko koji smo se tu zatekli, mahom Hasanovi drugovi i prijatelji. U prvi mah svi smo bili šokirani sadržajem depeše. Nakon kraćeg

6 Edin Šaković, Prikaz knjige Hasana Berberovića “Listajući uspomene” (Planjaks, Tešanj, 2013.), *Gračanički glasnik*, 36/18, str 170 – 172

7 Hasan je smogao snage da o toj tragediji prenese u knjigu “Mojih sedam decenija” samo jedan prigodan zapis Rusmira Djedovića i dvije fotografije koje je sačuvao u svojoj arhivi (str. 95 – 97)

dogovora, Damjan je preko sekretarice pozvao Hasana da hitno dođe u Komitet. Takvi pozivi, inače bili su svakodnevna i rutinska praksa.

Iščekujući Hasanov dolazak (ne znam gdje je tada radio), svi smo šutili kao zali-veni. Damjan je bio najstariji među nama i po godinama i po funkciji, prošao rat kao mladi partizan, čovjek sa bogatim životnim iskustvom, uz to i Hasanov dobar drug i kolega, pa je i bio red da mu baš on prvi saopšti tu vijest. Po izrazu lica vidjelo se koliko se lomio šta će i kako će... Nije se javljao ni na telefonske pozive.

Za nepunih pola sata Hasan se pojavio na vratima i pomalo usplahireno upitao: "Ljudi, šta se dešava...?" Valjda je po kamenom izrazu u našim očima i na našim licima primijetio da nešto nije u redu – ili sa njim ili sa nama. Kad mu je, nakon nekoliko trenutaka, Damjan saopštio tu užasnu vijest, umalo nije pao nesvjest, uhvatio se za glavu, potom za dovratak i poluglasno, kroz suze, zavapio: "Joooj, ljudi šta to bi...? Svi smo oborili glave i ćutali... Neko se ipak oglasio: "Cura, daj vode!" Nikad do tada nisam prisustvo-vaao potresnijem prizoru...

Hasan i njegova supruga samo znaju kako su ostali u pameti...

Za relativno kratko vrijeme, gledajući ga sa strane, Hasan se "vratio u normalu." Ali to je bio samo privid, jer ja znam... Svoju muku do kraja života nosio je duboko u sebi i samo za sebe. Nikada o tome nije javno govorio, niti pisao – da ne opterećuje nikoga. Supruga Amira dobila je dijabetes i potpuno se povukla. U šutnji o tragediji našli su najbolji lijek

za svoju ranjenu dušu. To se ne dijeli ni sa kime... Razumijem ih, pogotovo nakon slične tragedije, 14. 12. 1993. godine, kada su mi u granatiranju ubili sina, maturlanta gimnazije. Da ne pričam.

...

Spomenut ću još jedan detalj o Hasanu koji mi se takođe urezao u sjećanje, vezan je za Komitet, ali nema tragična obilježja kao prethodno opisani. Ne znam kako je Hasan, negdje 1978. godine ponovo postao opštinski funkcioner (nakon pauze više od desetak godina) i to, ovoga puta na najjačoj političkoj poziciji u opštini – predsjednik Opštinskog komiteta Saveza komunista. U to vrijeme privodili smo kraju pisanje historijske monografije "Gračanica i okolina u NOB-u i revoluciji" – ja i moj koautor Esad Tihić. Nismo očekivali da će se nakon početnog entuzijazma i silne verbalne podrške, baš u završnici pojaviti vrlo ozbiljni problemi oko obezbjeđenja finansijskih sredstava za štampanje te knjige. Bilo je planirano da se potreban novac sakupi kroz organizovan plasman tiraža, čak je od Komisije za istoriju kao nosioca posla, sačinjen i neki "razrez" (plan) distribucije knjige po preduzećima i ustanovama, sa naznakom koliko primjeraka su dužni otkupiti za svoje potrebe "po toj i toj cijeni".

I u ovom slučaju, međutim, pokazalo se da za knjigu nikad nije bilo dovoljno para, te da je i u tim vremenima knjiga bila zadnja rupa na svirali, uostalom, kao i danas. Odziv je bio jako slab, skoro nikakav. Svi su nastojali da nekako izvrđaju, doduše "drmla" je i ekonomska kriza. Nisu pomogli ni zaključci sa sa-

stanaka važnih političkih foruma, pa i iz Komiteta... Svi apeli i zamolnice kao da su odlazili "u havu". Bilo je tu možda i svjesne opstrukcije, ko zna.

Zbog tako slabog odziva već se razmišljalo o novom prolongiranju rokova ili privremenom odustajanju od štampanja Monografije. U međuvremenu, došlo je do promjene sastava Opštinskog komiteta i izbora novog predsjednika. Iskreno, bilo mi je drago kad sam čuo da na to mjesto dolazi drug Hasan, konačno čovjek iz neposredne proizvodnje (danas bi rekli iz realnog sektora), dokazani stručnjak "za drvo", uz to "pismen za politiku", uspješno položio ispit u Sindikatu, po toj liniji omiljen među radnicima.

Pošto je i meni lično kao jednom od autora bilo itekako stalo da se napokon pojavi knjiga na kojoj sam uložio toliko truda i svog slobodnog vremena (jer sam morao raditi svoje redovne poslove), iskoristio sam svoju prisnost sa Hasanom i prvom prilikom ga zamolio da i on sa svoje strane kao novi šef Partije malo pogura "tu stvar". U prvi mah nije "skontao" o čemu se radi. Ali se iznenadio kad sam mu objasnio da je zapelo oko pribavljanja sredstava. Takva knjiga ne smije biti problem, rekao je i čvrsto mi obećao da on neće slati nikakve dopise, već po kratkom postupku: "Zvat ću lično direktore i zaprijetiti im "da će letjeti" ako ne uplate planirani tiraž."

Mnoge stvari su u predsjedničkom uredu Komiteta obećavane, ali su mnoga obećanja odlazila "u havu". Samo zahva-

ljujući Hasanu, u ovom slučaju nije bilo tako. Svojim ličnim energičnim nastupom on je "otkočio" započeti postupak narudžbi. Neki su mi kasnije pričali kako im je drug Haso očitao lekciju i obećao smjenu ako ne budu odobrili tu male iznose sredstava za tako veliku stvar – prva knjiga o Gračanici od njenog "postanja", nije to šala... "Ako bude trebalo", govorio je, "natjerat ću i opštinu da odriješi kesu", Bio je među rijetkim važnim ljudima tadašnje Gračanice, koji su mogli pravilno razumjeti značaj te knjige. Zahvaljujući njemu i njegovoj energičnosti, više rokovi nisu prolongirani. Izašla je kako je i planirano... Za razliku od drugih, manje zaslužnih, nije se trpao u prve redove ne svečanoj promociji te knjige, 7. 4. 1988. godine. Hasan ni to nikada nije spominjao, sve dok ga nisam, mnogo godina kasnije, podsjetio na tu komitetsku epizodu. Kao jedan od dvojice autora te knjige, ja mu to nisam mogao zaboraviti. Zato s velikom zahvalnošću naglašavam njegovu ulogu kad je bilo "stani pani", nek se zna.

Znam da je u svojim poznim godinama bio jako usamljen. Iako nije to pokazivao, vidjelo se da mu je bilo teško bez druženja sa ljudima. Živio je samo od sjećanja i lijepih uspomena, koje u posljednjim danima nije imao s kim podijeliti – sve dok ga bolest nije posve savladala.

Umro je 16. 5. 2024. i ukopan u mjesnom groblju Režići.

SUMMARY**HOMELAND CHARACTERS: HASAN BERBEROVIĆ BAĆI – “A TEŠANJ
NATIVE BY BIRTH, BUT ‘GRAČANLIJA’ IN EVERY OTHER WAY”**

In this contribution, the author provides a brief overview of the life of Hasan Berberović, who left a significant mark in the economy as an engineer in the wood industry sector, as well as in the social life of Gračanica—particularly in the field of culture, as a lover of sevdah music and social gatherings. A profound impact on his life was also left by a tragic family event in which he lost his son, a high school senior, in 1993. Among his written works, special emphasis is placed on the importance of the monograph on wood processing and furniture production at the “Jadrina” company in Gračanica, which he co-authored with Suljo Devedžić, with the help of the author of this article. Also highlighted is his positive role as president of the Municipal Committee of the League of Communists in fundraising efforts for the publication of the monograph “Gračanica and Surroundings in the National Liberation War and the Revolution.”
